

Predgovor

Spoštovane udeleženke in cenjeni udeleženci 11. izobraževalnega dne programa ZORA,

Veseli smo, da nam je v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje tudi letos uspelo organizirati tradicionalni izobraževalni dan programa ZORA. Zaradi pandemije covid-19 je tako kot lansko leto potekal virtualno, in sicer 17. novembra 2021, je SZO lansirala globalno strategijo za eliminacijo raka materničnega vratu. Za obeležitev tega dne smo v sodelovanju z Zvezo slovenskih društev in regijskimi društvi za boj proti raku ponovno organizirali razsvetlitev številnih slovenskih znamenitosti v turkizni barvi, ki je barva eliminacije raka materničnega vratu.

Na Zorinem dnevu smo ponovno gostili dr. Vitalya Smelova, strokovnjaka SZO, ki je spregovoril o velikih razlikah v bremenu raka materničnega vratu v Evropi in o načrtih, kako bomo v prihodnosti te razlike zmanjšali, saj brez tega eliminacije ne bo mogoče doseči. Dr. Carmen Ungurean, državna koordinatorica presejalnih programov za raka iz Romunije, v kateri je breme raka materničnega vratu največje v Evropi, je nato predstavila izzive, s katerimi se srečujejo v Romuniji in nov načrt, s katerim se je Romunija podala na pot do eliminacije raka materničnega vratu.

Čeprav sem in smo izjemno veseli, da je SZO Slovenijo konec leta 2020 prepoznala kot državo, ki lahko med prvimi v Evropi doseže eliminacijo raka materničnega vratu, nas na poti do tega cilja čaka še precej dela in izzivov. Zato smo v prvem delu 11. izobraževalnega dne programa ZORA spregovorili o rezultatih programa ZORA v preteklem letu, v času pandemije covid-19, in o opravljenem delu, pa tudi o poteku strateškega projekta programa ZORA za implementacijo tekočinske citologije v Slovenijo in o sodobnih molekularnih pristopih v presejanju za raka materničnega vratu. Predstavili smo tudi prvo analizo povezanih podatkov registra ZORA in Statističnega urada RS, s katero smo proučili nekatere demografske in socialno-ekonomske značilnosti slovenskih neodzivnic, za katere vemo, da zbolevalo pogosteje in za višjimi stadiji RMV kot ženske, ki se programa ZORA udeležujejo. Rezultati analize so pokazali, da se neodzivnice značilno razlikujejo od žensk, ki se programa ZORA udeležujejo redno ali občasno. Razlike med skupinama so v vseh preučevanih napovednih dejavnikih: starosti, regiji in stopnji urbanizacije stalnega bivališča, izobrazbi, državljanstvu, zakonskem stanu, položaju v družini, dejavnosti zaposlitve in statusu aktivnosti.

V drugem delu izobraževalnega dne smo predstavili Programske smernice Državnega programa ZORA, ki jih je v letih 2019–2021 pripravljala multidisciplinarna skupina strokovnjakov. Celostno povezujejo že obstoječa navodila, priporočila in strokovne smernice programa z nadgradijo vsebine predvsem s področja upravljanja programa in reorganizacije dejavnosti kolposkopije. Novost so tudi enotna metodološka navodila za kazalnike Programa ZORA. Prestavitev smo zaključili s prikazom zapletenega primera iz prakse, ki je pokazal, kako pomembno je implementirani v programskih smernicah načrtovane multidisciplinarne konzilije za ženske z neujemajočimi izvidi v programu ZORA. Svoje smernice sta predstavila tudi presejalna programa Dora in Svit.

V zadnjem, tretjem delu, smo se osredotočili na cepljenje proti okužbi s HPV. Izjemno sem vesela, da se lahko od šolskega leta 2021/22 tudi v Sloveniji v okviru nacionalnega programa cepljenja brezplačno proti HPV cepijo tudi slovenski dečki. Prikazali smo novosti in rezultate celjenja v Sloveniji, ter prve rezultate ekološke analize podatkov Registra ZORA o učinkovitost cepljenja proti HPV v Sloveniji. Raziskava je pokazala, da imajo cepljene generacije deklet v starosti 20–21 let za polovico manjšo verjetnost, da bodo imele presejalni izvid brisa materničnega vratu visoke stopnje kot enako stare necepljene generacije. Spregovorili smo tudi o oklepanju pri cepljenju, cepljenju po konizaciji ter pomenu preventive raka materničnega vratu pri LBTI+ osebah. Prikazali smo kar nekaj diagnostično zapletenih primerov iz vsakodnevne ginekološke prakse ter primer uspešne implementacije cepljenja zamudnic proti HPV v eni od slovenskih ginekoloških ambulant.

Tudi letošnje srečanje je finančno omogočil OI, nosilec državnega programa ZORA, s sredstvi, ki jih programu posebej namenja ZZS. Z uvodnimi nagovori so udeležence pozdravili Mojca Gobec, vodja sektorja za preprečevanje bolezni in poškodb, izr. prof. dr. Irena Oblak, strokovna direktorica OI, doc. dr. Tatjana Mlakar, generalna direktorica ZZS in dr. Aiga Rurane, vodja urada SZO Slovenija.

Zahvaljujem se vsem, ki ste se odzvali vabilu k predavanju ali udeležbi, skupaj nas je bilo letos skoraj 700. Upam, da ste bili tudi tokrat po zaključku izobraževanja zadovoljni in da ste pridobili nova znanja in spoznanja, ki vam bodo koristila pri vašem vsakodnevem delu. Zavedamo se, da le z nenehnim izpopolnjevanjem s sodobnim znanjem in zavzetostjo vseh sodelavcev program ZORA lahko dosega dobre rezultate.

Na koncu se iskreno zahvaljujem najožji ekipi na sedežu programa ZORA, Strokovnemu svetu ZORA in Ministrstvu za zdravje, da nam iz leta v leto uspeva ohranjati zagnanost, premagovati stare in nove izzive in nadgrajevati znanje, s katerim usmerjamo program ZORA in tudi organiziramo Zorin dan. Vesela in ponosna sem, da se izvajanje programa ZORA v času pandemije po začetni zaustavitvi ni več sistemsko prekinjalo in se na tem mestu zahvaljujem vsem izvajalcem, ki se vsakodnevno trudite in premagujete stare in nove, pandemske izzive, zato, da so slovenske ženske tudi v času pandemije deležne najboljše možne preventive raka materničnega vratu. Le skupaj nam bo uspelo doseči napoved SZO, da bo Slovenija med prvimi evropskimi državami, ki bo uspela eliminirati raka materničnega vratu.

doc. dr. Urška Ivanuš
Vodja Državnega programa ZORA

Slika 1. Uvodni govorniki na jubilejnem, 11. izobraževalnem dnevu programa ZORA: vodja programa ZORA doc. dr. Urška Ivanuš, vodja sektorja za preprečevanje bolezni in poškodb MZ Mojca Gobec, generalna direktorica ZZS doc. dr. Tatjana Mlakar, strokovna direktorica OI izr. prof. dr. Irena Oblak, vodja urada SZO v Sloveniji dr. Aiga Rurane.

Slika 2. Ekipo s sedeža programa ZORA, ki je poskrbela za organizacijo in nemoten potek dogodka.

Slika 3. V turkizni barvi osvetljen Ljubljanski grad na dan lansiranja globalne strategije SZO za eliminacijo raka materničnega vratu, 17. 11. 2021. Avtor fotografije: Nik Rován.